

Na osnovu člana IV. 4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 42. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 17. i 29. decembra 2008. godine, i na 25. sjednici Doma naroda, održanoj 26. februara 2009. godine, usvojila je

ZAKON O ZAŠTITI I DOBROBITI ŽIVOTINJA

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet)

(1) Ovim zakonom uređuje se odgovornost ljudi za zaštitu i dobrobit životinja u pogledu držanja, smještaja i ishrane, zaštite od mučenja, zaštite životinja u vrijeme ubijanja ili klanja, stresa tokom transporta, zaštite divljih životinja, te odnos prema napuštenim životinjama, kućnim ljubimcima i laboratorijskim životinjama, formiranje etičke komisije i stručnog savjeta, kao i nadzor nad provođenjem ovog zakona i kaznene sankcije za prekršioce zakona.

(2) Odredbe ovog zakona odnose se na sve životinje koje imaju razvijena čula za nadražaj i nervni sistem za registriranje nadražaja koji mogu dovesti do bola.

(3) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i na druge organizme za koje ne postoji sigurnost da li imaju svojstva životinje ili ne.

Član 2. (Značenje termina)

U ovom zakonu pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) **analgezija** je postupak smanjivanja ili isključivanja osjećaja boli kod životinje, bez gubitka svijesti;
- b) **anestezija** je postupak isključenja osjetljivosti životinja;
- c) **eutanazija** je poseban način usmrćivanja koje isključuje patnju i bol životinja;
- d) **higijenski servis** je služba za prikupljanje napuštenih, izgubljenih i uginulih životinja, koji osnivaju pravna lica u skladu s odredbama ovog zakona;
- e) **imalac ili vlasnik životinje** je fizičko ili pravno lice koje je vlasnik životinje, ili bilo koje drugo lice koje je stalno ili povremeno:
  - 1) vlasnik životinje;
  - 2) odgovorno ili zaduženo za životinju;
  - 3) odgovorno za čuvanje i kontrolu djece mlađe od 16 godina koja posjeduju životinju, odnosno koja se bave uzgajanjem, zaštitom, upotrebom, gajenjem, upravljanjem, obučavanjem, prijevozom ili prodajom životinje;

- f) **izgubljena životinja** je ona životinja koja je napustila vlasnika bez njegove volje i on je traži;
- g) **korisnik lovišta** je organizacija koja gazduje lovištem;
- h) **kućni ljubimci** su: psi, domaće mačke, domaće ptice, mali glodari, terarijske, akvarijske i druge životinje koje se uzgajaju ili drže za društvo, rekreaciju, zaštitu ili pomoć čovjeku;
- i) **nadležni organ** za provođenje ovog zakona je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo);
- j) **nadležni ministar** je ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa;
- k) **napuštena životinja** je kućna životinja koju je vlasnik svjesno napustio;
- l) **ogled** je svaki zahvat ili postupak na životinjama u naučnoistraživačke ili nastavne svrhe koji može uzrokovati bol, patnju, trpljenje, nepopravljivu štetu ili smrt, ali isključujući najmanju bolnu metodu prihvaćenu u modernoj praksi (tzv. humana metoda) za ubijanje ili obilježavanje životinja. Ogled počinje kad se životinja priprema za ispitivanje, a završava kad prestaju posljednja posmatranja životinje vezana za ogled. Eliminacija bola, trpljenja, patnje ili nepopravljive štete uspješno se postiže upotrebom anestezije ili analgezije ili drugim metodama;
- m) **omamljivanje** je obavezni postupak prije klanja koji, primijenjen na životinji, uzrokuje gubitak svijesti i osjećaja i traje dok ne nastupi smrt;
- n) **prijevoznik** je fizičko ili pravno lice koje obavlja prijevoz živih životinja;
- o) **skloništa za životinje** su prostori u kojima se smještaju pronađene (napuštene i izgubljene) životinje na daljnju brigu i moguće udomljavanje;
- p) **veterinar** je doktor veterinarske medicine ili diplomirani veterinar s veterinarskom licencom;
- r) **veterinarski tehničar** je lice koje, pod kontrolom veterinara, obavlja pojedinačne veterinarske poslove u veterinarstvu u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u BiH;
- s) **životinje za držanje** su životinje koje se drže ili gaje za proizvodnju hrane, odnosno za proizvodnju vune, kože, krzna ili u druge privredne svrhe;
- t) **životinje iz zooloških vrtova** su životinje koje slobodno žive, koje se slobodno izlažu u stalnom objektu najmanje sedam dana u godini, sa izuzetkom cirkusa i trgovina kućnim ljubimcima.

Član 3. (Zabrana ubijanja i mučenja)

Zabranjeno je životinju bez opravdanog razloga ubiti, nanositi joj bol, patnju i štetu, mučiti je i namjerno izlagati stresu i strahu.

POGLAVLJE II. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI DRŽANJU I UZGOJU

Član 4. (Zaštita životinja pri držanju)

Posebno je zabranjeno:

- a) prisiljavati životinju na rad i napore koje ona, zbog svog uzrasta ili stanja, ne može podnijeti ili koji prevazilaze njenu snagu;

- b) napuštati životinje držane za društvo i druge životinje držane pod nadzorom čovjeka;
- c) uzgojenu ili othranjenu divlju životinju izložiti slobodnoj prirodi ili je ondje naseliti, ako nije pripremljena za preživljavanje u takvom životnom prostoru;
- d) nanositi bol, patnju ili povredu životinjama prilikom dresure;
- e) nanositi bol, patnju, ubijati ili ozljeđivati životinje tokom snimanja filmova, reklamnih poruka, izložbi ili sličnih namjena;
- f) provjeravati oštrinu životinje na drugoj životinji, huškati jednu životinju na drugu, te priređivati borbe životinja, uključujući borbe pasa, bikova, medvjeda, pijetlova kao i svih ostalih životinja;
- g) huškati životinje na čovjeka, osim prilikom dresure službenih pasa ministarstva unutrašnjih poslova i vojske;
- h) obavljati operativno-kozmetičke i hirurške zahvate na životinjama koji nisu propisani kao svojstveni pojedinim pasminama, o čemu će propise donijeti Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured);
- i) hraniti živim životinjama druge životinje;
- j) upotrebljavati žive kičmenjake kao mamce u lovu i ribolovu;
- k) onemogućavati kretanje životinji na način da joj se nanosi bol, patnja ili povreda;
- l) bolesne, povrijeđene ili životinje s vidljivom manom koristiti u zaprezi ili pod sedlom;
- m) podsticati rast životinja dodavanjem u hranu materija s farmakološkim djelovanjem s ciljem podsticanja povećanja tjelesne mase;
- n) odstranjivanje glasnica živini i psima;
- o) bolno potkivanje kopitara;
- p) odstranjivanje kandži mačkama;
- r) spolno zloupotrebljavati;
- s) pojesti životinju koja je kućni ljubimac;
- t) isprobavati municiju na životinji;
- u) pri treningu ili drugim sportskim takmičenjima ili sličnim priredbama primjenjivati mjere na životinji, koje uzrokuju značajne bolove, patnje ili povrede i koje mogu uticati na sposobnost životinja, kao i životinjama davati sredstva za doping;
- v) na silu hraniti životinju, osim u slučaju kada je to medicinski opravdano;
- z) davati životinji hranu koja joj uzrokuje patnju, bol i štetu;
- aa) upotrebljavati nedopuštene zamke za hvatanje životinja;
- bb) uzgajati životinje s ciljem proizvodnje krzna;
- cc) držanje životinja u cirkusima, te njihovo korištenje u cirkusnim predstavama s drugim životinjama;
- dd) organizirati trke pasa na tvrdim podlogama;
- ee) koristiti tehničke uređaje, pomoćna sredstva ili naprave kojima se u obliku kazne utiče na ponašanje životinja, uključujući bodljikave ogrlice ili sredstva koja uključuju upotrebu električne struje ili hemijskih supstanci;
- ff) uzgajati životinje na način da trpe bol, patnju i strah, te ih namjerno povređivati, protivno pravilima struke, odnosno najnovijim naučnim dostignućima, te uvoziti i prodavati životinje koje potiču iz takvog uzgoja;
- gg) povećavati agresivnost životinja selekcijom ili drugim metodama;
- hh) davati žive životinje kao nagrade u igrama na sreću;
- ii) prisiljavati životinje na ponašanje koje kod njih izaziva bol, patnju, povrede ili strah;
- jj) izlagati životinje nepovoljnim temperaturama i vremenskim uslovima, protivno prihvaćenim zoohigijenskim standardima za pojedinu vrstu ili nedostatku kisika, čime se kod životinja uzrokuje bol, patnja, povrede ili strah;
- kk) zanemarivati životinje s obzirom na njihovo zdravlje, smještaj, ishranu i njegu.

Član 5.
(Dužnosti imaoaca životinje)

(1) Imalac životinje, zavisno od vrste, pasmine, starosti i fizioloških potreba, dužan je životinju:

- a) hraniti i napajati prema njenim fiziološkim potrebama;
- b) negovati i osigurati joj zdravstvenu zaštitu;
- c) smjestiti je u dovoljno prostora i osigurati joj odgovarajuće uslove za kretanje, ako je privezana ili zatvorena;
- d) osigurati životinjama koje se drže u zatvorenim prostorima dovoljno svjetlosti, toplote, vlage, provjetravanje, higijenu prostora;
- e) osigurati takav sistem nadzora nad životinjama koje se drže u zatvorenim prostorima da u slučaju nesreće imalac životinja može reagirati na propisan način;
- f) ne izlagati životinju ekstremnoj toploti ili hladnoći;
- g) osigurati životinji dovoljno kretanja.

(2) Detaljne uslove i način držanja životinja, kao i način osposobljavanja lica koja se brinu o životinjama propisuje Ured.

Član 6.
(Zaštita kućnih ljubimaca)

(1) Kućni ljubimci moraju imati životne uslove u skladu s njihovim potrebama.

(2) Detaljne uslove koji se odnose na držanje i dobrobit kućnih ljubimaca, kao i način označavanja životinja, na prijedlog Ureda, propisuje nadležno ministarstvo.

(3) Zabranjeno je držati kao kućne ljubimce životinje koje su zaštićene, divlje životinje, te životinjske vrste i pasmine koje su opasne za život.

(4) Imaoci kućnih ljubimaca moraju osigurati kontrolu razmnožavanja životinja pod njihovim nadzorom.

Član 7.

Uzgoj kućnih životinja namijenjenih prodaji ne može početi prije nego što nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda, ne donese rješenje o zadovoljavanju uslova.

Član 8.
(Registracija kućnih ljubimaca)

(1) Imaoci pasa i mačaka dužni su registrirati pse i mačke, u roku od sedam dana od dana sticanja vlasništva, u veterinarskoj organizaciji koja vodi registar životinja.

(2) S ciljem identifikacije, sve životinje trajno treba da budu označene, a imaoци pasa i mačaka dužni su izvršiti trajno označavanje pasa i mačaka pomoću mikročipa koje izvodi samo veterinar. Zabranjeno je uklanjanje mikročipa, osim u slučaju ako za to postoje opravdani zdravstveni razlozi.

(3) Ured će voditi registar svih označenih pasa i mačaka.

Član 9.
(Prodaja kućnih ljubimaca)

- (1) Kućni ljubimci ne smiju se prodavati licima mlađim od 18 godina, osim ako imaju dozvolu (ako su u pratnji) roditelja ili staratelja.
- (2) Zabranjena je prodaja egzotičnih životinja i životinja koje su zaštićene zakonom.
- (3) Zabranjena je prodaja kućnih ljubimaca na pijacama i sajmovima.
- (4) Prodaja kućnih ljubimaca dozvoljena je samo u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca koje ispunjavaju posebne uslove i za to imaju izdato rješenje nadležnog organa:
  - a) da se za svaku životinju osigura dokaz o njenom porijeklu i zdravstvenom stanju;
  - b) da su zaposleni u trgovinama osposobljeni za brigu o životinjama i za izdavanje pisanog uputstva o odgovarajućem načinu držanja životinja koje prodaju.
- (5) Zabranjeno je prodavati pse i mačke u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca.
- (6) Posebne uslove iz stava (4) ovog člana, te uslove za osposobljenost osoblja i način propisivanja uputstva iz stava (4) tačka b) ovog člana propisuje nadležni organ.

POGLAVLJE III. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI OBAVLJANJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I ZOOTEHNIČKIH ZAHVATA

Član 10.
(Odnos prema zdravlju životinja)

- (1) Dužnost i obaveza imaoća životinje je da traži pomoć veterinara u slučaju povrede i bolesti životinje, pri okotu ili u slučaju drugih bolesnih stanja.
- (2) Veterinar je dužan pružiti hitnu veterinarsku pomoć.

Član 11.
(Intervencije na životinjama)

- (1) Svi operativni i zootehnički zahvati na životinjama moraju se obavljati uz primjenu anestezije, koju mora davati doktor veterinarske medicine.
- (2) U slučaju da lokalna anestezija ne može životinji otkloniti bol, primjenjuje se opća anestezija.
- (3) Izvođenje zahvata, bez anestezije, koji kod životinje uzrokuju bol, smatrat će se mučenjem životinje i bit će naređene mjere iz čl. 41. i 42. ovog zakona.

(4) Anestezija se ne provodi pri:

- a) opasnosti od uginuća, ugušenja, iskrvarenja i slično;
- b) označavanju životinja;
- c) veterinarsko - dijagnostičkim postupcima;
- d) uzrokovanju veće boli anestezijom nego što je bol uzrokovana zahvatom na životinji ili ako se kod sličnih zahvata na ljudima, u pravilu, ne daje anestezija;
- e) anestezija se ne provodi pri sljedećim zootehničkim zahvatima:
  - 1) odstranjivanju rogova ili sprečavanju rasta rogova kod goveda mlađih od šest sedmica;
  - 2) skraćivanju repa jagnjadi mlađoj od osam dana, elastičnim prstenovima;
  - 3) skraćivanju repa prasadi mlađoj od četiri dana kao i jagnjadi mlađoj od osam dana;
  - 4) skraćivanju zuba prasadi mlađoj od osam dana, ukoliko je to potrebno za zaštitu životinje, majke i braće i sestara;
  - 5) skraćivanju vrhova kljunova živine u intenzivnom uzgoju, kao i kljunova pilića mlađih od 10 dana;
  - 6) uklanjanju posljednjeg članka nožnog prsta koji nosi kandže kod tovljenih pilića koji treba da služe kao rasplodni pijetlovi, u toku prvog dana života.

Član 12. (Amputacija)

(1) Zabranjena je djelimična ili potpuna amputacija pojedinih dijelova životinjskog tijela.

(2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovoga člana, djelimična ili potpuna amputacija pojedinih dijelova životinjskog tijela dozvoljena je:

- a) ako za pojedine operativne zahvate postoji veterinarsko-medicinska indikacija;
- b) u slučaju kada je kastracija ili sterilizacija potrebna radi sprečavanja rađanja neželjenih životinja;
- c) pri skraćivanju repova kod pasa kod kojih je zahvat u njihovu korist.

(3) Amputacija je dozvoljena i u slučaju iz člana 11. stav (4) tačka e) ovog zakona.

POGLAVLJE IV. USMRĆIVANJE ŽIVOTINJA

Član 13. (Usmrćivanje)

Usmrćivanje životinja može se provesti ako:

- a) je usmrćivanje životinje kičmenjaka potrebno radi održavanja prirodne ravnoteže u lovištu, u skladu sa Zakonom o lovstvu ("Sl. novine Federacije BiH", br. 4/06 i "Sl. glasnik Republike Srpske", br. 4/02);
- b) se odvija u okviru mjera za uništavanje štetočina, a na drugi način se ne može spriječiti, onda se usmrćivanje smije izvršiti samo ako to neće uzrokovati više od nužnih bolova.

Član 14. (Eutanazija)

(1) Eutanazija životinja može se provesti ako:

- a) se životinja ne može izliječiti, a ostanak u životu će joj uzrokovati nepotrebne bolove i patnju;
- b) je životinja dostigla visoku starost i otkazuju joj osnovne životne funkcije;
- c) životinja boluje od neizlječive i/ili zarazne bolesti, posebno one koja može ugroziti ljude;
- d) je životinja opasna za okolinu;
- e) je životinja u agoniji.

(2) Za slučajeve iz stava (1) tačka a) i b) ovog člana, o usmrćivanju odlučuje imalac životinje, po preporuci veterinara, a za slučajeve iz stava (1) tačka c), d) i e) ovog člana veterinar.

Član 15. (Način usmrćivanja)

(1) Životinju može usmrtiti lice osposobljeno za te poslove - doktor veterinarske medicine. Usmrćivanje se vrši na način koji će životinji osigurati brzu smrt, bez patnje koja se može izbjeći.

(2) Uništavanje glodara (deratizaciju) obavljaju za te poslove registrirane i osposobljene veterinarske organizacije, na način koji će kod životinja uzrokovati što manje bola i mučenja.

(3) Usmrćivanje životinja koje je u suprotnosti s ovim članom smatrat će se mučenjem životinja i bit će naređene mjere iz čl. 41. i 42. ovog zakona

POGLAVLJE V. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI KLANJU

Član 16. (Omamljivanje i klanje)

(1) Životinja se smije klati samo ako je prije iskrvarenja bila omamljena, osim ako se radi o posebnom postupku klanja određenim vjerskim obredom ili ako je životinja u agoniji.

(2) Omamljivanje se provodi na stručan način:

- a) mehaničkim načinom;
- b) električnim načinom i
- c) plinom.

(3) Omamljivanje i klanje mora provoditi lice koje je osposobljeno i licencirano od Ureda i koje ne smije upotrebljavati sredstva za omamljivanje kojima se životinji nanosi nepotrebna bol.

(4) Detaljne uslove za obavljanje ritualnog klanja propisat će Ured.

Član 17.

(1) U klaonici se sa životinjama mora postupati na sljedeći način:

- a) životinje za klanje treba po prispjeću istovariti iz prijevoznog sredstva uz upotrebu odgovarajuće opreme, da se poštede uznemirenosti, straha, patnji i bolova;
- b) kretanje životinje u krugu klaonice do prostora za smještaj treba se odvijati pažljivo i bez nanošenja bola, uz primjenu odgovarajućeg pribora za vođenje;
- c) klaonice moraju biti opremljene odgovarajućim oborima ili stajama u koje životinje treba da budu smještene, zaštićene od nepovoljnih klimatskih uslova, hranjene i napajane do klanja;
- d) životinje moraju biti omamljene odgovarajućim postupcima neposredno prije klanja, kojim se moraju dovesti u stanje neosjetljivosti i u tom stanju usmrtniti.

(2) Klanje se mora obaviti upotrebom odgovarajuće opreme.

(3) Bolesne i povrijeđene životinje treba klati na samom kraju klanja, poslije zdravih životinja, bez dodatnog izazivanja bola i mučenja.

(4) Detaljne uslove za zaštitu životinja prilikom klanja propisuje nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda.

(5) Životinja se ne može zaklati ako nije izvršen veterinarski pregled prije klanja i ako nije omamljena na propisan i stručan način.

POGLAVLJE VI. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI PRIJEVOZU

Član 18. (Prijevoz životinja)

(1) Životinje koje se transportuju drumskim, željezničkim ili zračnim prijevozom treba da imaju odgovarajući prostor, zavisno od vrste životinje, s dovoljnom ventilacijom, da su zaštićene od nepovoljnih vremenskih uslova te da im je osigurana dovoljna količina vode i hrane.

(2) Za transport vodenih životinja količina vode u kojoj se nalaze mora biti dovoljna za broj životinja koje se transportuju. Mora se izbjeći povećanje temperature vode i smanjenje količine kiseonika i ne smiju se hraniti.

(3) Utovar, pretovar, istovar i prijevoz životinja mora se obaviti na način koji neće kod životinja izazvati stvaranje bola ili mučenje životinje.

(4) Prijevoz životinja mogu obavljati fizička i pravna lica koja su registrirana za tu djelatnost. Prijevozna sredstva kojima se prevoze životinje moraju biti označena propisnom oznakom.

(5) Detaljne uslove za utovar, pretovar, istovar i pregled životinja prilikom uvoza, izvoza i unutrašnjeg prometa propisuje Ured.

Član 19.

(1) Zabranjeno je prevoziti životinje ako bi se prijevozom izazvale patnje, bol, mučenja, oboljenja, uginuća životinja kao:

- a) utovar i prijevoz tokom velike vrućine ili hladnoće;
- b) prijevoz u nepokrivenim kamionima, vagonima, dijelu plovila pri čemu životinje nisu zaštićene od klimatskih uslova;
- c) prijevoz u zatvorenim prijevoznim sredstvima, kavezima, ambalaži, ako u njima nije osigurano provjetravanje;
- d) prijevoz životinja osjetljivih na niske ili visoke temperature ako u prijevozu nije osigurana odgovarajuća temperatura;
- e) prijevoz bez osigurane minimalne propisane površine za svaku životinju;
- f) prijevoz bez osiguranja od samopovređivanja životinje, povređivanja drugih životinja ili ispadanja iz prijevoznog sredstva;
- g) prijevoz bez osiguranog hranjenja, napajanja i odmora životinja u propisanim intervalima;
- h) prijevoz bolesnih životinja ili u slučaju kada postoji sumnja da su bolesne ako nije osigurana veterinarska pomoć;
- i) prijevoz životinja za koje postoji sumnja da boluju od zaraznih bolesti;
- j) prijevoz vodenih životinja u posebnim prijevoznim sredstvima ili spremnicima bez dovoljne količine vode, odgovarajuće temperature i kiseonika;
- k) prijevoz ženki u posljednoj četvrtini bremenitosti, ženki u prvih 48 sati nakon okota i njihove mladunčadi osim ako je potrebna hitna veterinarska intervencija;
- l) zabranjeno je prevoziti materijale u istom prijevoznom sredstvu koji bi mogli biti opasni za njihovo zdravlje i život.

(2) Obavljanje prijevoza na neki od načina iz stava (1) ovog člana smatra se mučenjem životinja.

(3) Prijevoznik je dužan osigurati zaštitu od opasnih i divljih životinja, te njihovu fizičku zaštitu, a prijevozno sredstvo mora biti tako označeno da upozorava da se prevoze opasne ili divlje životinje.

(4) Prijevoznik je dužan odrediti lice koje će se tokom prijevoza brinuti o ispunjavanju propisanih uslova za transport životinja, njihovom napajanju, hranjenju i odmoru, a koje mora biti stručno osposobljeno, čiji program obuke, osposobljavanja, obučenosti propisuje nadležno ministarstvo.

(5) Pri utovaru, istovaru, pretovaru i tjeranju zabranjena je upotreba predmeta kojima se direktno nanosi bol životinji.

POGLAVLJE VII. ZAŠTITA DIVLJIH ŽIVOTINJA

Član 20. (Divlje životinje)

Zabranjuju se radnje kojima se divlje životinje u prirodi, kao populacija ili jedinke, izvrgavaju mučenju ili se trajnije onemogućavaju u obavljanju fizioloških funkcija (hranjenja, napajanja, razmnožavanja) raznim zahvatima poput:

- a) onemogućavanja pristupa vodi ograđivanjem, zagađivanjem, tjeranjem i slično;
- b) uništavanja cijelog staništa ili njegovih dijelova bitnih za opstanak neke vrste;
- c) unošenja stranih životinjskih vrsta u stanište;
- d) hvatanja živih životinja ili usmrćivanja životinja na način koji uzrokuje trajnije patnje;
- e) drugih zahvata sa štetnim posljedicama.

Član 21. (Prirodna staništa)

Korisnici lovišta divljim životinjama u prirodnim staništima moraju osigurati:

- a) sve uslove potrebne za biološki opstanak prirodne populacije u sklopu ekološke ravnoteže;
- b) saniranje mogućih zatečenih ili novonastalih poremećaja u staništu;
- c) veterinarsko-zdravstvenu zaštitu.

Član 22. (Lov)

Posebnim propisima koje donosi nadležno ministarstvo (za zaštitu okoliša) regulirat će se broj i način lova, vrste divljih životinja koje se mogu loviti i pecati, kao i druge aktivnosti vezane za zaštitu i dobrobit divljih životinjskih vrsta.

Član 23. (Uzgoj divljih životinja)

Zabranjeno je uzgajati divlje životinje, osim u slučaju:

- a) uzgoja u zoološkim vrtovima;
- b) radi spašavanja pojedinih životinjskih vrsta.

POGLAVLJE VIII. ZAŠTITA ŽIVOTINJA U ZOOLOŠKIM VRTOVIMA, CIRKUSIMA I NA IZLOŽBAMA

Član 24. (Dužnosti imaoaca zooloških vrtova)

Imaoci životinja u zoološkim vrtovima i na izložbama moraju, uz poštivanje ovog zakona, osigurati i:

- a) nastambe koje prostorom i opremom zadovoljavaju osnovne potrebe svake životinjske vrste te uz zatvoreni prostor još i otvoreni prostor za kretanje;
- b) primjerenu hranu i vodu u potrebnim dnevnim količinama;
- c) potrebnu veterinarsku zaštitu i liječenje;
- d) humani odnos zaposlenog osoblja prema životinjama;
- e) zaštitu životinja od posjetilaca;
- f) zaštitu posjetilaca od životinja.

Član 25. (Zoološki vrt)

(1) Zoološki vrt može se osnovati ako su pored općih uslova ispunjeni i uslovi iz člana 24. ovog zakona.

(2) Saglasnost za osnivanje zooloških vrtova donosi nadležni organ entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

(3) Izložbe životinja mogu se održavati na osnovu saglasnosti o dozvoli održavanja priredbi i izložbi koje donose nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine na osnovu zahtjeva i priložene dokumentacije o porijeklu i zdravstvenom stanju životinja.

(4) Uslove za osnivanje i rad zoološkog vrta, te uslove za održavanje izložbi životinja propisuje Ured.

Član 26. (Sputavanje životinja)

Zabranjeno je vođenje i nastupanje s posebno sputanim životinjama (npr. medvjedima) te sa životinjama s tjelesnim manama.

POGLAVLJE IX. ZAŠTITA NAPUŠTENIH I IZGUBLJENIH ŽIVOTINJA

Član 27. (Napuštene i izgubljene životinje)

(1) Napuštenim i izgubljenim životinjama potrebno je osigurati adekvatan smještaj i veterinarsko-zdravstvenu pomoć.

(2) Lice koje nađe napuštenu ili izgubljenu životinju dužno je o tome obavijestiti najbližu veterinarsku organizaciju ili sklonište za životinje.

(3) Ako je životinja bolesna ili povrijeđena, te se ne može izliječiti, potrebno joj je oduzeti život na način koji uzrokuje minimalnu bol, patnju ili trpljenje (eutanazirati).

(4) Zabranjeno je napuštene i izgubljene životinje iskoristiti u svrhu vršenja oglada.

Član 28. **(Skloništa za životinje)**

(1) Vlasnik skloništa za životinje dužan je:

- a) osigurati dovoljnu količinu hrane i vode za životinje;
- b) osigurati veterinarsko–zdravstvenu zaštitu životinja;
- c) osigurati dovoljno životnog prostora za svaku životinju i omogućiti joj dovoljno kretanja;
- d) voditi evidenciju o svakoj zbrinutoj životinji;
- e) voditi evidenciju o svakoj udomljenoj životinji;
- f) izvršiti obaveznu sterilizaciju i kastraciju svih pristiglih napuštenih i izgubljenih životinja nakon isteka roka iz stava (2) ovog člana;
- g) primati prijave o napuštenim i izgubljenim životinjama;
- h) angažirati se na udomljavanju životinja i pronalaženju vlasnika;
- i) mikročipovati svaku pristiglu životinju ako ona već nije mikročipovana.

(2) Imalac životinje ima pravo zahtijevati povrat životinje koja je nađena i smještena u sklonište osam dana od dana smještanja u sklonište, u protivnom životinja se može dodijeliti drugom zainteresiranom licu.

(3) Lice koje udomi pronađenu životinju dužno je potpisati izjavu o udomljavanju životinje.

(4) Sklonište za životinje osniva fizičko ili pravno lice, jedinica lokalne samouprave, općina, grad, kanton ili entitet.

(5) Nadležni upravni organ kantona, grada ili općine izdaje dozvolu za formiranje skloništa za životinje, na osnovu uputstva koje propisuje nadležno ministarstvo, a na prijedlog Ureda, te vodi upisnik skloništa za životinje.

Član 29. **(Higijenski servis)**

(1) Napuštene i izgubljene životinje skupljaju zaposleni u higijenskom servisu tako da životinji nanose najmanje bola i patnji i predaju ih u skloništa za životinje.

(2) Ako je pronađena divlja životinja, higijenski servis obavezan je najbližem lovačkom društvu podnijeti zahtjev za njeno vraćanje u prirodu ako je to moguće, ili u suprotnom, životinja se predaje najbližem zoološkom vrtu koji je opremljen za njeno primanje. Ukoliko ni zoološki vrt nije u mogućnosti da primi životinju, ona se usmrćuje.

(3) Ako je pronađena posebno zaštićena divlja životinja, obavještava se organ državne uprave nadležan za poslove zaštite prirode i okoliša, koji donosi odluku o daljnjem postupku.

(4) Nadležni upravni organ kantona, grada ili općine izdaje dozvolu za formiranje higijenskog servisa za životinje, a na osnovu uputstva koje propisuje nadležno ministarstvo, a na prijedlog Ureda.

Član 30. **(Finansiranje skloništa i higijenskih servisa)**

Skloništa i higijenski servisi finansiraju se iz:

- a) budžeta entiteta, kantona, gradova i općina;
- b) drugih vidova finansiranja (donacije, pokloni itd.).

POGLAVLJE X. ZAŠTITA ŽIVOTINJA ZA OGLEDI I DRUGA NAUČNA ISTRAŽIVANJA

Član 31. **(Ogledi na životinjama)**

(1) Ogleda na životinjama mogu obavljati pravna lica, koja su registrirana za izvođenje ogleda i imaju dozvolu nadležnog ministarstva za obavljanje ogleda na životinjama.

(2) Ogledi na životinjama prema stavu (1) ovog člana mogu se dozvoliti samo ako se pretpostavlja bol, patnja ili povreda životinja može etički opravdati očekivanim rezultatima koji su značajni za ljude ili životinje, odnosno nauku.

(3) Dozvola za obavljanje ogleda nad živim životinjama izdaje se kada:

- a) nije moguće nabaviti ljudske ćelije ili tkivo za obavljanje ogleda;
- b) ako raspoloživa tehnologija ne zadovoljava zahtjeve istraživanja.

(4) Svaki ogled treba da se izvodi na najmanjem mogućem broju životinja. Prije početka, u toku i prateći izvođenja ogleda potrebno je životinju dovesti u stanje anestezije ili analgezije, ako način izvođenja ogleda to dozvoljava.

(5) Dozvola za obavljanje ogleda nad životinjama ne smije se izdati za:

- a) isprobavanja oružja, municije ili pripadajućeg pribora;
- b) istraživanja ili razvoja proizvoda od duhana i alkohola;
- c) istraživanje hemijskih sredstava za pranje i dezinfekciju predmeta za opću upotrebu;
- d) istraživanja u kozmetičke svrhe.

(6) Dozvola za obavljanje ogleda, iz stava (1) ovoga člana, izdaje se za konkretan ogled ili seriju ogleda. Dozvolom se utvrđuje rok važenja dozvole za obavljanje ogleda.

(7) Imaoci životinja za ogled dužni su da:

- a) životinjama za ogled osiguraju smještaj, hranu, vodu, brigu adekvatnu njihovom zdravlju i dobrobiti;
- b) svedu na minimum ograničenja s ciljem zadovoljenja njihove psihičke i etiološke potrebe;
- c) nadgledaju okruženje u kojem se nalaze;
- d) svakodnevno provjeravaju njihovu dobrobit i zdravstveno stanje;
- e) otklone uzroke nezgoda, trpljenja i bola na najbrži mogući način;
- f) obilježe životinje i vode evidenciju.

(8) Odluku o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica koja se bave obavljanjem oglada nad životinjama donosi nadležno ministarstvo.

Član 32.

(Pravna lica registrirana za obavljanje oglada)

(1) Oglede na životinjama mogu obavljati visokoškolske i naučnoistraživačke ustanove te stručna pravna lica koja su registrirana za obavljanje oglada na životinjama, ako ispunjavaju odredbe utvrđene članom 31. ovog zakona. Nadležni organ donijet će podzakonski akt kojim se regulira obavljanje oglada.

(2) Pravno lice koje izvodi ogled na životinji mora imati zaposlenog stručnjaka za zaštitu životinja koji ima potrebno znanje iz te oblasti. Stručnjak za zaštitu životinja priprema obrazloženje za vođenje oglada i odgovoran je za njegovo vođenje.

(3) Generalno odobrenje za obavljanje oglada na životinjama mogu dobiti stručnjaci koji poznaju fiziologiju i ponašanje životinja, tj. veterinari i biolozi sa užom specijalnosti iz zoologije, a na zahtjev za svaki pojedinačni ogled ljekari, agronomi - stočari, farmakolozi, (stomatolozi).

(4) Lica koja izvode ogled ili učestvuju u njemu i lica koja se brinu o životinjama u toku oglada potrebno je da imaju adekvatno znanje i obuku. Lica koja su posebno zadužena za izvršenje ili nadzor nad provođenjem oglada treba da dobiju uputstva, iz odgovarajućih naučnih disciplina a koja je bitno preduzeti za spretan rad i zaštitu laboratorijskih životinja, za odgovarajući ogled. Oni će morati imati zadovoljavajući nivo obuke za obavljanje zadatka.

Član 33.

(Ogledi u nastavne svrhe)

Ogledi na životinjama za nastavne svrhe dozvoljeni su samo ako se ne mogu postići zadovoljavajući rezultati drugim nastavnim pomagalima (npr. slike, modeli, preparati, kompjuterski programi i sl.).

Član 34.
(Etička komisija)

(1) Nadležni ministar zajedno s ministrom okoliša i turizma Federacije Bosne i Hercegovine, kao i ministrom nauke i tehnologije Republike Srpske osniva Etičku komisiju sastavljenu od sedam članova, uključujući reprezentativne prirodnjake, medicinare, veterinare i naučnike, kao i predstavnike nevladinih organizacija koji imaju zaštitu životinja kao zakonsku obavezu.

(2) Prilikom izbora članova Etičke komisije mora se voditi računa da ne postoji sukob interesa.

(3) Etička komisija daje savjete o pitanjima etike i dobrobiti životinja u postupcima upotrebe životinja u ogledima.

(4) Zabranjeno je izvoditi ogleda ili testove na životinjama bez pozitivnog mišljenja Etičke komisije.

(5) Posebne propise koji se odnose na zaštitu i dobrobit laboratorijskih životinja, izvođenje ogleda, evidenciju koja se vodi, osnivanje Etičke komisije, na prijedlog Ureda, propisuje nadležno ministarstvo.

POGLAVLJE XI. STRUČNI SAVJET ZA ZAŠTITU I DOBROBIT ŽIVOTINJA

Član 35.
(Stručni savjet)

(1) Stručni savjet za zaštitu i dobrobit životinja (u daljnjem tekstu: Stručni savjet) formira se od istaknutih stručnjaka veterinarske, medicinske, biološke, farmakološke i sličnih struka koji djeluju u oblasti zaštite i dobrobiti životinja.

(2) Stručni savjet je savjetodavni organ koji daje mišljenja i prijedloge o pitanjima vezanim za zaštitu i dobrobit životinja.

(3) Zadaci Stručnog savjeta su da:

- a) ocjenjuje stanje u oblasti zaštite i dobrobiti životinja;
- b) određuje strategiju zaštite i dobrobiti životinja;
- c) prati i ocjenjuje provođenje ovog zakona;
- d) daje savjete vezane za zaštitu i dobrobit životinja;
- e) daje mišljenje i predlaže propise vezane za zaštitu i dobrobit životinja.

(4) Broj i članove Stručnog savjeta, na prijedlog Ureda, imenuje nadležni ministar. Stručni savjet radi prema svom poslovniku o radu. Članovi Stručnog savjeta imaju pravo naknade za svoj rad. Stručni savjet finansira se iz budžeta nadležnog ministarstva.

POGLAVLJE XII. NADZOR

Član 36. (Nadzor nad provođenjem Zakona)

Nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega provodi Ured, nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, preko službenih veterinarara.

Član 37. (Prava službenog veterinara)

U obavljanju inspeksijskog nadzora, u skladu s pravima i obavezama određenim ovim zakonom i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njega, službeni veterinar ima pravo:

- a) slobodno pristupiti u sve prostorije gdje borave ili se iskorištavaju životinje, u slučaju postojanja sumnje da se sa životinjama postupa na način koji nije u skladu s odredbama ovog zakona;
- b) obavljati redovne preglede svih prostorija gdje borave ili se iskorištavaju životinje, zatim sajmove, priredbe, trgovine sa životinjama, prijevoznike itd.

Član 38. (Dužnosti i mjere službenog veterinara)

U obavljanju inspeksijskog nadzora, u skladu s pravima i obavezama određenim ovim zakonom i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njega, dužnosti i mjere službenog veterinara su:

- a) dokumentirati provođenje i rezultate izvršene inspekcije i preduzetih mjera i o tome izvještavati Ured;
- b) imaću u pojedinačnom slučaju naložiti nužne mjere s ciljem ispunjavanja odredbi ovog zakona;
- c) privremeno ili trajno oduzeti životinju u slučaju da se krše odredbe ovog zakona i smjestiti je na drugo odgovarajuće mjesto na trošak imaoća životinje;
- d) narediti usmrćivanje ili klanje životinje ako za to postoje opravdani veterinarsko-zdravstveni razlozi;
- e) narediti istovar i odmor životinja u slučaju utovara prekobrojnih životinja ili dužeg vremenskog transporta;
- f) zabraniti klanje životinja ako prije nisu omamljene;
- g) zabraniti izvođenje operativnih ili drugih zahvata na životinji ako nije provedena analgezija ili anestezija;
- h) zabraniti rad skloništa za životinje ako ne ispunjavaju odredbe ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega;
- i) zabraniti izvođenje ogleđa na životinjama ako ne postoji dozvola.

Član 39.
(Pomoć policije i carinske službe)

Ako policija i organi carinske službe u obavljanju svojih zadataka utvrde da postoji kršenje odredbi ovog zakona ili propisa donesenih na osnovu njega, dužni su o tome obavijestiti najbližeg službenog veterinara.

POGLAVLJE XIII. NADLEŽNOST DRŽAVNIH ORGANA

Član 40.
(Donošenje podzakonskih akata)

Nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda, donosi sljedeće podzakonske akte:

- a) Odluku o zaštiti životinja za držanje (farmskih životinja) i uslove koje moraju ispunjavati objekti za držanje životinja;
- b) Odluku o zaštiti kućnih ljubimaca;
- c) Odluku o držanju opasnih životinja;
- d) Odluku o zaštiti životinja prilikom klanja;
- e) Odluku o načinu transporta životinja;
- f) Odluku o uslovima i načinu držanja životinja u zoološkim vrtovima i prodavnicama kućnih ljubimaca;
- g) Odluku o formiranju i uslovima koje moraju ispunjavati skloništa za životinje;
- h) Odluku o formiranju i uslovima koje moraju ispunjavati higijenski servisi;
- i) Odluku o uslovima koje moraju da ispunjavaju organizacije koje se bave obavljanjem oglada nad životinjama;
- j) Odluku o zaštiti laboratorijskih životinja;
- k) Odluku o osnivanju Etičke komisije i Stručnog savjeta za zaštitu i dobrobit životinja;
- l) Odluku o uslovima koje moraju ispunjavati uzgajivači kućnih životinja namjenjenih prodaji;
- m) Odluku o uslovima za prodaju kućnih ljubimaca u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca, te uslove za osposobljenost osoblja.

POGLAVLJE XIV. KAZNENE ODREDBE

Član 41.
(Prekršaj imaoca životinje)

Novčanom kaznom u iznosu od 30,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj imalac životinje ako:

- a) obavlja radnje iz člana 3. ovog zakona;
- b) obavlja radnje u suprotnosti s članom 4. ovog zakona;
- c) ne obavlja dužnosti iz člana 5. ovog zakona;
- d) drži kao kućne ljubimce životinje navedene u članu 6. stav (3) ovog zakona;
- e) drži neregistrirane kućne ljubimce (član 8. ovog zakona);
- f) se ponaša suprotno članu 10. ovog zakona;

- g) dozvoli izvođenje operativnih i zootehničkih zahvata bez anestezije (član 11. ovog zakona);
- h) dozvoli izvođenje amputacije član (12. stav (1) ovog zakona);
- i) usmrćuje životinje u suprotnosti s članom 14. stav (1) tačka a) i b) ovog zakona;
- j) postupa u suprotnosti s članom 24. ovog zakona;
- k) sputava životinje (član 26. ovog zakona);
- l) ometa rad veterinarskog inspektora u obavljanju inspekcijskog nadzora iz člana 37. stav (1) tačke a) i b);
- m) ometa rad službenog veterinara u obavljanju inspekcijskog nadzora iz člana 38. stav (1) tačke c) i d) ovog zakona;
- n) obavlja radnje u suprotnosti s članom 7. ovog zakona.

Član 42. **(Prekršaj pravnih i fizičkih lica)**

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 200.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:

- a) obavlja radnje iz člana 3. ovog zakona;
- b) obavlja radnje u suprotnosti s članom 4. ovog zakona;
- c) ne vodi registar životinja (član 8. ovog zakona);
- d) prodaje kućne ljubimce suprotno članu 9. ovog zakona;
- e) ne pruži hitnu veterinarsku pomoć (član 10. stav (2) ovog zakona);
- f) izvodi operativne i zootehničke zahvate bez primjene anestezije (član 11. stav (1) ovog zakona);
- g) usmrćuje životinje u suprotnosti s članom 14. stav (1) tačke c), d) i e) i članom 15. ovog zakona;
- h) postupa u suprotnosti s članom 18. i 19. ovog zakona;
- i) kolje životinju u suprotnosti s članom 16. i 17. ovog zakona;
- j) postupa s divljim životinjama u suprotnosti s članom 20. ovog zakona;
- k) uzgaja divlje životinje suprotno članu 23. ovog zakona;
- l) postupa u suprotnosti s članom 25. ovog zakona;
- m) se ponaša suprotno odredbama člana 28. ovoga zakona;
- n) se ponaša suprotno odredbama člana 29. ovog zakona;
- o) obavlja oglede na životinjama u suprotnosti s članom 31. ovog zakona;
- p) ne ispunjava uslove iz člana 32. ovog zakona;
- r) ometa rad službenog veterinara u obavljanju inspekcijskog nadzora iz člana 38. stav (1) tačke d), e), f), g), h) i i) ovog zakona;
- s) obavlja radnje u suprotnosti s članom 7. ovog zakona.

(2) Za prekršaje iz stava (1) ovoga člana kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 20.000,00 KM i odgovorno lice u pravnom licu.

POGLAVLJE XV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 43. (Rok za donošenje podzakonskih akata)

- (1) Podzakonski akti iz ovog zakona bit će doneseni u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Imaoci pasa i mačaka dužni su da mikročipuju i upišu u registar svoje kućne životinje rođene, odnosno nad kojima je stečeno vlasništvo prije stupanja na snagu ovog zakona, u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Skloništa za životinje iz člana 28. ovog zakona moraju se osnovati u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (4) Do osnivanja skloništa za životinje iz člana 28. ovog zakona, od tijela predviđenih ovim zakonom, veterinarske stanice mogu, u saradnji s nadležnim općinskim organima, provoditi kastraciju, sterilizaciju i obilježavanje napuštenih životinja, naročito pasa lotalica, te njihovo ponovno puštanje na mjesta prirodnog staništa, a s ciljem stabilizacije populacije napuštenih životinja kontrolom njihove reprodukcije u kratkom roku.
- (5) Odredba iz člana 4. ovog zakona o zabrani uzgoja životinja s ciljem proizvodnje krzna stupit će na snagu 2018. godine.

Član 44. (Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH, broj: 316/09
26. februara 2009. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Niko Lozančić

Predsjedavajuća
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

Dušanka Majkić